

STORTINGET

Innst. 286 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:176 S (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjerstin Wøyen Funderud, Sigbjørn Gjelsvik, Marit Knutsdatter Strand og Kjersti Toppe om skolestart til det beste for 5- og 6-åringene

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer 5- og 6-åringene et tilbud basert på førskolepedagogikk og et første skoleår med lekbasert læring.
2. Stortinget ber regjeringen sette i gang et prøveprosjekt der tradisjonell klasseromsundervisning skal unngås i 1. klasse.
3. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til økt bemanning i småskolen der pedagoger kan følge barna både i barnehagen og småskolen.
4. Stortinget ber regjeringen kartlegge antall skoletimer, vurdere kortere skoledager og eventuelt utvide skolefritidsordningen for elever med behov for det.
5. Stortinget ber regjeringen innføre timeplanfestet frilek og fremme forslag om et forbud mot kartleggingsprøver på første klassetrinn.
6. Stortinget ber regjeringen vurdere vilkårene for og omfanget av utsatt skolestart og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun har uttalt seg om forslaget i brev av 28. april 2025. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på [stortinget.no](#).

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget der forslagsstillerne presenterer ulike tiltak for 5- og 6-åringer i skolen. Komiteen merker seg at forslagsstillerne henviser til evalueringen av seksårsreformen som ble overlevert til Kunnskapsdepartementet i 2024.

Komiteen vil fremheve viktigheten av at alle barn får en god og utviklende oppvekst, og vil i den sammenheng understreke viktigheten av lek og fysisk aktivitet i skolen. Både frilek i friminuttene og ulike former for lek-

basert læring er viktig for barnas trivsel og utvikling, særlig i de yngste aldersgruppene. Komiteen mener det er viktig at skolene legger best mulig til rette for både frilek, et mangfold av læringsformer og fysisk aktivitet.

Komiteen viser til at komiteen også har behandlet to andre representantforslag om skolestart. Det er Dokument 8:103 S (2024–2025), jf. Innst. 310 S (2024–2025) fra Sosialistisk Venstreparti, og Dokument 8:184 S (2024–2025), jf. Innst. 288 S (2024–2025) fra Rødt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener en god skolestart er avgjørende for barns trivsel og læring, og støtter arbeidet med å styrke lek og utforskende arbeidsformer i småskolen. Samtidig mener disse medlemmer det må være opp til profesjonen og den enkelte skole å finne en god balanse mellom lek, læring og struktur, fremfor å detaljstyre innholdet gjennom nasjonale pålegg. Høyre ønsker en skole med høye ambisjoner for alle elever, der trygghet og mestring går hånd i hånd med faglig utvikling.

Disse medlemmer er opptatt av at skolestarten skal være god og trygg for alle barn, men mener dette best ivaretas gjennom faglig solide rammer og lokale tilpasninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter forslagsstillernes engasjement for en god skolestart for de yngste elevene. En god skolestart legger et viktig grunnlag for kommende skoleår. Disse medlemmer mener det er behov for tiltak for å gjøre skolen generelt mer praktisk, og for de yngste spesielt mer lekbasert. Disse medlemmer mener at leken skal ha en plass i skolen. Leken har en verdi i seg selv, og den er viktig for trivsel, og for faglig og sosial læring og utvikling. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i regjering har varslet flere grep for å endre skolen for de minste.

Disse medlemmer støtter intensjonen i forslaget og viser til at Arbeiderpartiet i regjering nylig har kommet med flere endringer som blant annet innebærer å fjerne obligatoriske kartleggingsprøver for 1. klasse, med hensikt å sikre mer lek og mindre stillesitting i skolehverdagen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil trekke fram at seksårsreformen første gang ble behandlet i Stortinget i 1993, der Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet vedtok å senke skolestarten til 6 år uten at det ble flertall for å forlenge grunnskolen. Disse medlemmer minnes at Arbeiderpartiet og Senterpartiet inngikk kompromiss i 1994, der Senterpartiet blant annet stilte krav om at innholdet skulle basere seg på førskolepedagogikk, nok finansiering av kommunene, lærertetthet og et annerledes skoleforberedende år. Etter at den endelige evalueringen kom i

2024, mener disse medlemmer at offensive tiltak for frilek og styrking av skolestarten er viktigere enn noen gang før. Selv etter å ha utvidet skolen med skoletimer tilsvarende to skoleår, lærer ikke elevene mer.

Disse medlemmer viser til at omsider i april 2024 kom evalueringen av Seksårsreformen og konsekvensene av at skolestartalderen i Norge ble senket fra syv til seks år i 1997. Rapporten slår blant annet fast at det er behov for mer lekbasert læring og undervisning, samt at særlig de yngste elevene er sårbare for at skolestartalderen ble senket. Lærere ytrer også en bekymring for at tidlig bokstavinnlæring blir ekstra krevende å mestre for de mer umodne elevene. En studie som nylig ble publisert i *European Sociological Review*, viser at det er vesentlige forskjeller i skoleresultater mellom tidlige og sene skolestartere. Lite har skjedd for å følge opp evalueringen etter at den ble overlevert til Kunnskapsdepartementet i juni 2024.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til evalueringen av seksårsreformen, som viser at aktivitet og lek ikke har fått den plassen i 1. klasse som intensjonen med reformen var. Skolen skal være et godt sted å lære for alle skolestartere, det må derfor legges til rette for dager med lek, aktivitet og læring på den enkeltes nivå og forutsetninger. Skal det være mulig, må læreren og andre i klasserommet gis tid og mulighet for å legge til rette.

Dette medlem kjenner til Tønsberg kommune, som har en satsing på mer lek, under overskriften Lekende lett skolestart. Det er tilsvarende prosjekter flere steder i landet, og etter dette medlems erfaring er resultatene gode. Men skal dette være mulig, så må læreren og laget rundt elevene få tillit og handlingsrom til å legge opp undervisning og aktivitet for den enkelte klasse.

Medlemen i komiteen frå Raudt takkar forslagsstillarar for å setja fokus på situasjonen for norske førsteklasingar. Dette er eit tema som er viktig for Raudt, og Raudt har difor føreslått å reversere seksårsreforma, jamfør Dokument 8:184 S (2024–2025). Denne medlemen vil understreka at dette er Raudt sitt primærstandpunkt. Likevel er alle tiltak som kan gjera det betre for norske førsteklasingar, velkomne.

Denne medlemen er samd i at det må leggjast til rette for meir frileik i skulen, men meiner at dette må sjåast i samanheng med det totale læringstrykket, slik Utdanningsforbundet peiker på i sitt høyringsinnspel. Avvikling av kartleggingsprøvar, slik også statsråden har varsla, kan bidra til dette. Det same kan ei kartlegging av skuletimar og følgjande reduksjon av desse.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre i sitt alternative budsjett foreslo å øke kontaktlærertiden. Dette medlem mener det er en bedre

innramming for å sikre at lærerne har mer tid til å følge opp elevene sine enn løsningen skissert i representantforslaget.

Faglig innhold første skoleår

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det er viktig at lærerne har et handlingsrom til å velge hva slags metoder som skal brukes i undervisningen for å bidra til at læringsmålene nås.

Disse medlemmer frykter at et prøveprosjekt der tradisjonell klasseromsundervisning skal unngås, kan bidra til å begrense det pedagogiske handlingsrommet til de ansatte. Disse medlemmer vil fremheve viktigheten av at de ansatte i skolene, som har god kjennskap til elevene og deres behov, har handlingsrom og gode muligheter til å vurdere hva slags undervisningsform som skal tas i bruk. Disse medlemmer mener på bakgrunn av dette at det ikke er nødvendig med et slikt prøveprosjekt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener elevene i 1. klasse skal få en variert og utviklende skoledag med både lek og læring, men kan ikke støtte et generelt forbud mot tradisjonell undervisning. Disse medlemmer har tillit til at skolene selv finner en god balanse mellom strukturert opplæring og lekbaserte metoder. Det er ingen motsetning mellom lek og læring, og i overgangen fra barnehage til skole er lek helt avgjørende for barns trivsel, læring og utvikling. Dagens læreplanverk, som ble innført av Høyre i regjering, presiserer allerede at

«et bredt spekter av aktiviteter, fra strukturert og målrettet arbeid til spontan lek, gir elevene en erfaringsrikdom. Lek gir mulighet til kreativ og meningsfylt læring.»

Dette er også konkretisert i flere kompetansemål for de yngste elevene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener førskolepedagogikken sin plass i skolen har blitt forsømt. Disse medlemmer mener flere med utdanning innen førskolepedagogikk kunne vært ansatt i småskolen, og viser til en kompetansesatsing på fådelt skoler eksempelvis gjennom Nord universitet sitt videreutdanningstilbud innen fådelt pedagogikk på Nesna med oppstart i 2024. God nok bemanning og lærere med kompetanse for å møte særlig de minste barna i skolen på en god måte, er viktig for å sikre en best mulig skolestart der alle elever får rom for å mestre og bli trygge. Det vil også bidra til å bedre overgangen mellom barnehage og skole.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer 5- og 6-åringene et tilbud basert på førskolepedagogikk og et første skoleår med lekbasert læring.»

Disse medlemmer mener at å sikre veiledning og veiledningsmateriell for gode overganger til skolen vil kunne være et virkemiddel for å trygge skolens praksis. Å vurdere skolefritidsordningens rolle i skolestart, med fokus på hvordan mange barns første møte med skolen er, kan også være sentralt. Sammensatte elevgrupper, med stort spenn fra høy til lav nysgjerrighet og læringsiver, må møtes best mulig. Utdanningsnytt har eksempelvis dokumentert at flere skoler har stort hell med å kaste skolepulten ut av klasserommet og legge bedre til rette for det som er naturlig for små barn – som variert aktivitet og utfoldelse. Her bør det gjøres systematisk kunnskapsinnhenting for å vurdere om noen tiltak bør være felles for alle 1.-klassinger i hele landet, eksempelvis utformingen av klasserommene.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et prøveprosjekt der tradisjonell klasseromsundervisning skal unngås i 1. klasse.»

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti og Raudt deler Utdanningsforbundet sine syn knytte til forslag 1 og 2, då dette bør vera ein del av lærarane sin metodefridom.

Økt bemanning i småskolen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg statsrådets uttalelse, hvor det kommer frem at det siden 2014 har blitt 6 000 flere årsverk til undervisning med størst økning på 1.–4. trinn.

Disse medlemmer deler forslagsstillernes ambisjoner om mange nok lærere i skolen slik at elevene blir godt ivaretatt, og er derfor tilfreds med at søkertallene for i år viser en markant økning av søkere til grunn-skolelærerutdanningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter økt kompetanse og stabile voksenrelasjoner i småskolen, men mener det ikke er behov for mer statlig detaljstyring av bemanningen. Disse medlemmer vil heller styrke tidlig innsats og kompetanseutvikling gjennom eksisterende virkemidler.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at fleksibilitet og aktivitet stiller gjerne andre krav til bemanning og rammene rundt elevene. Som tidligere framhevet, mener disse medlemmer at førskolepe-

dagoger og barnehagelærere også bør kunne ansettes i småskolen, og bidra til bedre overganger mellom barnehage og skole.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til økt bemanning i småskolen der pedagoger kan følge barna både i barnehagen og småskolen.»

Oppbygging av skoledagen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til statsrådets uttalelse om at regjeringen har satt ned et utvalg som skal komme med forslag om framtidens fellesskole, som blant annet skal se på hvordan folk og ressurser i skolen kan brukes best, herunder omfanget av grunnopplæringen og lengden på utdanningsløpet. Disse medlemmer mener utvalgets konklusjon blir viktig å ta med seg i det videre arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre er positive til en gjennomgang av skoledagen, men vil advare mot forslag som reduserer undervisningstiden og dermed svekker læringsutbyttet. Utvidelse av SFO bør vurderes ut fra lokale behov og rammer, ikke som en del av en generell skolenedkorting.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet ønsker ytterligere kartlegging av økt timetall i skolen, og mener at kortere skoledag med større fokus på kvalitet framfor kvantitet i undervisningstimer vil bidra til å gi elever mer læring og mindre mistrivsel.

Disse medlemmer mener skolen ikke bør utvides i timer, og at det er viktig å vurdere hvilke krav og føringer som kan lempes på for å sikre rom for mer frilek og lekbasert læring i undervisning. Disse medlemmer vil framheve Stortingets vedtak ved behandlingen av ny opplæringslov, Innst. 442 L (2022–2023), der det ble vedtatt at opptil ti pst. av timene i hvert fag i grunnskolen kan flyttes til andre fag eller brukes til særskilte tverrfaglige aktiviteter, i tråd med opplæringslovutvalgets anbefaling i NOU 2019:23 Ny Opplæringslov.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge antall skoletimer, vurdere kortere skoledager og eventuelt utvide skolefritidsordningen for elever med behov for det.»

Medlemen i komiteen frå Raudt deler ønsket om å kartleggja skuletimar og vurderer kortare dagar for elevane.

Denne medlemen fremjar følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa kartleggja talet på skuletimar i småskulen og koma tilbake til Stortinget med forslag til korleis reduksjonar i timetalet i småskulen kan gjennomførast.»

Timeplanfestet frilek

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, mener at å regulere metodene som brukes i skolen, ikke er hensiktsmessig. Det er viktig å gi lærere mulighet til å utøve pedagogisk og faglig skjønn. Flertallet frykter at å innføre timeplanfestet frilek kan bidra til økt detaljstyring overfor de lokalt ansatte. Evalueringen som det refereres til i statsrådets uttalelse, beskriver blant annet lærere som er opp tatt av trivsel blant elevene, og lek. Flertallet oppfatter derfor de ansatte i skolene som positive til lek i skolehverdagen, og flertallet vil tilrettelegge for at lærerne selv skal ha handlingsrom til å bruke lek der de ser det som hensiktsmessig og naturlig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre støtter lek i skolen, men mener det må være opp til skolene å organisere skoledagen uten statlig pålegg om timeplanfestet frilek.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt trekker fram Oslo Mets rapport Klasserommets praksisformer 20 år etter – En evaluering av seksårsreformen (2024), som framhever verdien av lek og frilek. Når undervisningen og skoledagen i større grad tilpasses de minste barna i skolen, må frilek være timeplanfestet og del av skolehverdagen til alle i småskolen. Disse medlemmer mener regjeringen må komme tilbake med vurdering av antall skoletimer og hvordan skolehverdagen bedre kan organiseres, inkludert skolefritidsordningen, og hvordan frilek kan passe inn som fast innslag i timeplanen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre timeplanfestet frilek og fremme forslag om et forbud mot kartleggingsprøver på første klassetrinn.»

Kartleggingsprøver på første klassetrinn

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener kartleggingsprøver i første klasse gir verdifull informasjon for tidlig innsats, og bør videreføres.

Disse medlemmer viser til NOU 2023:27 Nytt system for kvalitetsutvikling, og til at utvalget hadde flere forslag for å utvikle og forbedre kartlegging av elever og gi informasjon om elever som trenger ekstra oppfølging. Disse medlemmer mener det er viktig at ar-

beidet med kvalitetsutvikling i skolen følges opp, med formål om å sikre gode verktøy for lærerne og forbedre eksisterende verktøy der det er nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i regjering vil avvikle dagens frivillige kartleggingsprøver på 1. trinn, i tråd med flertallet i Kvalitetsutviklingsutvalget (NOU 2023:27). Målet er også å frigjøre mer tid til lek, høytlesning, skriving og arbeid med sosiale og emosjonelle ferdigheter. Disse medlemmer understreker at lærerne fortsatt skal ha tilgang på gode kartleggingsverktøy, og at dagens kartleggingsprøver ikke vil avvikles før nye er på plass.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener det er skremmende med krefter som vil legge læringsansvaret på elever, og samtidig kreve at de skal dokumentere sin vei gjennom skolen med kartleggingsprøver alt i 1. klasse, til tross for at kompetansemålene ikke går i gang før i 2. klasse, nærmest som at de skal sertifiseres og konkurrere seg videre trinn for trinn. Læring avhenger av at noe iboende vekkes i barna, viser vei i en jungel av informasjon, og tilfører den sosiale utjevninga og tilhørigheten som det norske samfunnet er sterk på.

Disse medlemmer mener kartleggingsprøver i 1. klasse må fjernes, det stimulerer ikke til mer lek og utforskende læring som 5- og 6-åringer trenger.

Utsatt skolestart

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er åpne for å se på regelverket rundt utsatt skolestart, men mener dagens ordning allerede gir rom for skjønn og faglige vurderinger. Endringer må bygge på faglige anbefalinger og hensynet til barnets beste.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil fremholde at vedtak om utsatt skolestart er en viktig beslutning som påvirker hele barnets utdanningsløp. Disse medlemmer viser til arbeidet med ny opplæringslov, Prop. 57 L (2022–2023), og partiets merknader i innstillingen, jf. Innst. 442 L (2022–2023).

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet peker på at skolestarten ikke nødvendigvis er rett for alle det året de fyller seks år, men ønsker ikke at bevisbyrden for skolestart skal ligge på foresatte og barna. Samtidig avdekkes utfordringer og mestring hos barn alt i barnehagen, og det bør etter disse medlemmers syn ses nærmere på vilkår for utsatt skolestart og om de kan forbedres.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere vilkårene for og omfanget av utsatt skolestart, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Medlemen i komiteen fra Raudt er opptatt av at alle barn skal trivast og oppleve meistring i skulen. Ein måte å gjera dette på er å opna for utsett skulestart, slik både forslagsstillarane og mellom anna Mannsutvalet har føreslått. Likevel meiner denne medlemen at det beste tiltaket ein kan treffa, er å reversera seksårsreforma, slik at også dei som ikkje er klare for skulen som femåringer, får gå saman med sine jamaldrande.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre har foreslått å fjerne krav om sakkyndig vurdering, for å ta ned terskelen for å få utsatt eller forsert skolestart.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til økt bemanning i småskolen der pedagoger kan følge barna både i barnehagen og småskolen.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen kartlegge antall skoletimer, vurdere kortere skoledager og eventuelt utvide skolefritidsordningen for elever med behov for det.

Forslag fra Senterpartiet og Rødt:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen innføre timeplanfestet frilek og fremme forslag om et forbud mot kartleggingsprøver på første klassetrinn.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer 5- og 6-åringene et tilbud basert på førskolepedagogikk og et første skoleår med lekbasert læring.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sette i gang et prøveprosjekt der tradisjonell klasseromsundervisning skal unngås i 1. klasse.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen vurdere vilkårene for og omfanget av utsatt skolestart, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Rødt:*Forslag 7*

Stortinget ber regjeringa kartleggja talet på skuletimar i småskulen og koma tilbake til Stortinget med forslag til korleis reduksjonar i timetalet i småskulen kan gjennomførast.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:176 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjerstin Wøyen Funderud, Sigbjørn Gjelsvik, Marit Knutsdatter Strand og Kjersti Toppe om skolestart til det beste for 5- og 6-åringene – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 13. mai 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Himanshu Gulati

ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/2408-

Dato
28. april 2025

Representantforslag 176 S (2024-2025) om skolestart til det beste for 5- og 6-åringene

Jeg viser til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Kjerstin Wøyen Funderud, Sigbjørn Gjelsvik, Marit Knutsdatter Strand og Kjersti Toppe om skolestart til det beste for 5- og 6-åringene.

Jeg er opptatt av at leken skal ha plass i skolen, den er både viktig for elevenes faglig, faglige, sosiale og kreative læring og utvikling, og for at de trives og finne seg til rette på skolen. Det er derfor viktig at vi gir leken gode vilkår og tar den på alvor. Evalueringen av seksårsreformen viste at de fleste førsteklassinger trives på skolen og at de aller fleste gleder seg til å begynne på skolen. Barna svarer at de synes det er gøy å lære, og de fleste snakker positivt om å begynne på skolen. Evalueringen beskriver også lærere som er opptatt av at elevene skal trives og ha det trygt og godt, av lek og at elevene skal få venner og utvikler gode relasjoner. Men, forskerne finner også at det er mindre frilek på skolen i dag, enn i 2001, særlig inne.

Forskerne finner på den annen side at lærere, skoleledere og skoleeiere er opptatt av lek i skolen og legger til rette for dette, og at mange vil ha mer lek for de yngste elevene. De mener at de nye læreplanene er et skritt i riktig retning for å få dette til. Det mener jeg er positivt.

Læreplanverket setter rammene for innholdet i skolen og legger både til rette for og stiller krav til at lek, undring og utforsking skal ha en tydelig plass, særlig i de første skoleårene. I overordnet del av læreplanverket står det at blant annet at for de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling. I tillegg står det at et bredt spekter av aktiviteter, fra

strukturert og målrettet arbeid til spontan lek, gir elevene en erfaringsrikdom. Lek gir mulighet til kreativ og meningsfylt læring. Lek er også presisert i flere kompetansemål for de yngste elevene i flere fag.

Ut over dette, gir læreplanverket og øvrig regelverk lærerne et stort handlingsrom til å bruke sitt faglige og pedagogiske skjønn til å velge hvilke metoder de skal bruke for å bidra til at elevene når målene i læreplanene. Slik bør det også være, siden det er de som er tettest på elevene, som også må vurdere hvilke behov de har. Jeg mener derfor det verken er nødvendig eller hensiktsmessig å regulere metodene som brukes i skolen slik representantene foreslår i forslag 1 og 5, eller at vi skal legge opp til å begrense det pedagogiske handlingsrommet i et prøveprosjekt slik representantene foreslår i forslag 2.

Funn i evalueringen av seksårsreformen viser at vektlegging av bokstavinnlæringen kan fortrenge annen aktivitet som for eksempel høytlesing. Lærerne peker på at den utstrakte bruken av kartleggingsprøven i 1. klasse påvirker valgenes som tas i opplæringen, som høy prioritering av tidlig bokstavinnlæring. Dette er en av flere grunner til at regjeringen vil avvikle kartleggingsprøvene på 1. trinn fra og med skoleåret 2025-2026, og erstatte dem med mer fleksible verktøy for at elever med behov for ekstra hjelp og støtte fanges opp tidlig. Det vil kunne bidra en mykere overgang fra barnehagen, fjerne testpress og kunne gi mer tid til lek, høytlesing, skriving og arbeid med å skape trygge skole- og læringsmiljø. I tillegg mener jeg lek, sosiale- og emosjonelle ferdigheter og grunnleggende ferdigheter som å komme i gang med lesing, skriving og regning bør være viktigst for de yngste elevene. Når digitale ferdigheter er en grunnleggende ferdighet også for de yngste elevene legger dette føringer på hvordan tiden i skolen brukes som vi bør vurdere om er riktig. Jeg har derfor bedt Utdanningsdirektoratet om å vurdere hvordan digitale ferdigheter ikke lenger skal defineres som en grunnleggende ferdighet for de yngste elevene. Jeg vil understreke at det å vente med den digitale grunnleggende ferdigheten ikke vil innebære noe forbud, men vil ta bort en føring på innholdet i undervisningen.

Når det gjelder økt bemanning for småskolen, vil jeg presisere at jeg er opptatt av at de yngste elevene skal ha en god skolestart og en god skolehverdag. Siden 2014 har det blitt 6000 flere årsverk til undervisning, og økningen er størst på 1.-4. trinn. Det har vært en økning i andelen grunnskoler som oppfyller kravet på 1.-4. trinn siden lærernormen ble innført. I skoleåret 2024-25 oppfyller 89 prosent av offentlige grunnskoler lærernormen på 1.-4. trinn. Skolene har også et relativt stort handlingsrom innenfor normen til å prioritere og bruke lærerressurser der de selv vurderer at det er mest behov for dem. Det er viktig at skolene har fleksibilitet til å organisere undervisningen på ulike måter av hensyn til elevenes behov og andre lokale forhold.

Jeg vil også peke på at kommunen skal sørge for at barna får en trygg og god overgang fra barnehagen til skolen og skolefritidsordningen, jf. opplæringsloven § 4-7. En trygg og god overgang handler blant annet om at barn og foreldre vet hva de kan forvente når barnet begynner på skolen og skolefritidsordningen og at skolen er forberedt på hvilke erfaringer barna har med seg fra barnehagen. For å oppnå dette bør kommunen legge til rette for en

god dialog som involverer foreldre og barnehage, skole og skolefritidsordning. Det er opp til kommunen å vurdere på hvilken måte den vil sørge for overgangen, og slik mener jeg det også bør være. Et av tiltakene i Meld. St. 34 *En mer praktisk skole. Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn* (2023–2024) er at regjeringen vil utvikle oppdatert støttemateriell for gode overganger i hele utdanningsløpet. Dette skal bidra til å støtte gode overganger fra barna starter i barnehagen til de går over i videregående opplæring.

Gjennom fag- og timefordelingen er det fastsatt hvor mange timer med opplæring elevene i grunnskolen skal ha. Det er fastsatt et *samlet minstetimetall* for elever på 1.–7. trinn og for elever på 8.–10. trinn som elevene har rett til. I de fleste fag er timetallet fastsatt for hovedtrinn, for de yngste elevene er dette barnetrinnet (1.-7. klasse). Mens det i norsk/samisk, matematikk, engelsk og naturfag er fastsatt for 1.-4. klasse. Innenfor disse rammene beslutter kommunen selv fordelingen av fagene. Jeg viser for øvrig til at regjeringen har bedt det bredt sammensatte utvalget som skal komme med forslag om framtidens fellesskole om å blant annet se på hvordan vi bruker folk og ressurser i norsk skole best, herunder om omfanget av grunnopplæringen og lengden på utdanningsløpet er hensiktsmessig. Utvalget skal legge frem sin innstilling i juni 2026.

Etter opplæringsloven skal opplæringen strekke seg over minst 38 skoleuker innenfor en ramme på 45 sammenhengende uker i skoleåret. Innenfor denne rammen gir kommunene og fylkeskommunene forskrift om skole- og feriedager for elevene. Kommunene har derfor stor frihet til å organisere skoledagen til det beste for elevene ut fra lokale forhold. Kommunene kan for eksempel velge å ha ulik lengde på friminutt og pauser på ulike trinn eller organisere opplæringen i fagdager eller temauker. Kommunen kan også for eksempel velge å ha kortere skoledager på 1. trinn enn på 2. til 4. trinn, så lenge elevene får det samlede minstetimetallet innenfor hovedtrinnet. Jeg har tillit til at kommunene gjør gode vurderinger når de planlegger skoledagene.

Når det gjelder SFO, er det slik i dag at kommunen skal ha tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for elever på 1. til 4. trinn og for elever med særskilte behov på 1. til 7. trinn. Det er ikke fastsatt noen egen daglig tidsramme for skolefritidsordningen, og kommunen kan derfor velge å ha ulik lengde på tilbudet på SFO for de ulike trinnene, tilpasset timetallet på det enkelte trinn. Sammen med Sp og SV har regjeringen allerede sørget for at alle elever på 1.-3. trinn får tilbud om 12 timer gratis SFO i uken. Dette har det har medført at deltakelsen på 1. trinn nå er på om lag 95 prosent. Da har SFO virkelig blitt den fellesarenaen vi har ønsket at den skal være. 12 timer gratis SFO tilsvarer i de fleste kommuner et tilbud om deltid i SFO. Heltidstilbudet er i de fleste kommuner fortsatt foreldrebetalt, og en utvidelse av SFO-dagen vil innebære en økt foreldrebetaling.

Jeg mener at vi samtidig med å stimulere til å øke deltakelsen i SFO, også må ivareta kommunenes mulighet til å ha et SFO-tilbud av god kvalitet som bidrar til inkludering og trivsel og blant annet stimulerer til lek. Innhold i SFO er rammet inn i opplæringsloven § 4-5 og Rammeplanen for skolefritidsordningen. Den sier blant annet at alle barn i SFO skal få mulighet til aktiv deltakelse i lek. SFO skal tilrettelegge for og støtte opp om, at leken kan

stimulere til vennskap, relasjonsbygging, språkutvikling, undring og kreativitet. SFO skal legge til rette for lek som engasjerer og inspirerer barna i aktivitet og til aktivitet, og som kan bidra til allsidig utvikling og læring.

Den tilgjengelige statistikken vi har tilsier at det gikk 358 seksåringer med utsatt skolestart i barnehage i 2024. Jeg understreker at det også kan være barn med utsatt skolestart som ikke deltar i barnehage, og derfor ikke inngår i dette tallet. I arbeidet med ny opplæringslov ble det vurdert hvilke regler som bør gjelde for tidlig og utsatt skolestart. I høringen av ny lov foreslo departementet nye vilkår for utsatt og tidlig skolestart som erstatning for en sakkyndig vurdering. Et knapt flertall av høringsinstansene som uttalte seg om dette, mente at kravet om sakkyndig vurdering burde beholdes. Blant annet på denne bakgrunnen foreslo departementet at det fremdeles skulle stilles krav om sakkyndig vurdering for vedtak om utsatt eller tidlig skolestart, og jeg viser til vurderingene i Prop. 57 L (2022-2023) 27.5.2 for nærmere omtale av departementets vurdering.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur

